

wisme verlost hebben, opdat deze definitief vrij zou zijn, en dat de Kerken na hun overwinning onbedreigd de toekomst tegemoet gaan kunnen.

Men begrijpe deze uitdrukkingen goed: onder de „redding der religie” wordt verstaan, dat aan het „Duitsche religieuze gevoel” weer „nieuw leven” geschonken werd, dat zijn „groei” weer kon „toenemen”, zoodat het de „kluisters zal verbreken, waarin het door Bijbelsche letterknechten geklonken was”. Die „redding” bedoelde volstrekt niet het herstel van de prediking van het Evangelie, maar de ontwikkeling van den Duitschen godsdienst, die „uit het bloed voortkomt”.

Van de Kerk wordt nu geëischt, dat zij voor die z.g. bevrijding en de z.g. tolerante houding van den Staat, daadwerkelijke dankbaarheid toonen zal, door op te houden met „onvruchtbare theologische debatten”, „vervelende textenciteerderij”, en „dogmatische haarkloverijen”, dat zij de psalmen zal verfoeien en het Oude Testament verwerpen, dat zij haar deuren wijd open zal gooien voor de „nationale religie”, de religie van de „werkelijkheid”, van den „dienst aan het volk”.

Hoe langer die „dankbaarheid” uitblijft, des te scherper wordt aan de Kerk haar „nalatigheid” verweten.

De argumenten, waarmede Rosenberg het z.g. „verraad aan Luther” tracht te bewijzen, zijn buitengewoon armoedig en toonen soms een verbijsterende onkunde.

Om de „zonde van het verraad” zoo zwart mogelijk voor te stellen, richt hij eerst een reeks van grove beschuldigingen aan het adres der Roomsche Kerk, „die het vaderland, waar zij kan, benadeelt”: „de deviezen-zwendelaars bescherm” en aan „de anti-Duitsche propaganda voortdurend nieuw voedsel geeft”. Zulk een gezelschap, luidt de conclusie, „zoeken de erfgenamen van Luther”!

En waaruit blijkt nu dat „priesterlijke groothedswaanzin” over de „germaansche denkwijze”, zooals die in de Reformatie tot uitdrukking kwam, gezegevierd heeft? Nemen we een „bewijs”, dat Rosenberg met merkbaar welgevallen geeft, over:

De Luthersche bisschop Meiser uit München schreef in 1934: „Wij gelooven aan een heilige, Katholieke en Apostolische Kerk, die God de Heer uit alle volkeren en rassen roept, en verbeiden Zijn dag, op welke allen, die aan Jezus Christus gelooven, onder Hem als den eenigen Herder, één kudde zullen worden. Tot zoolang houden wij vast aan de belijdenis van onze Luthersche Kerk, omdat zij uit Gods Woord genomen en daarin vast en zeker gegrond is. Wij wagen het echter er niet op, om in de „romfreie” Duitsche nationale Kerk zalig te worden”.

De aanhaling van den bisschop uit de geloofsbelijdenis der christelijke Kerk van alle eeuwen, en het gebruik van het woord „romfrei” — „vrij van Rome” —, dat in Duitschland dient ter bepaling van het karakter der Duitsche Kerk en uit het nationaal-socialistische vocabularium overgenomen is (de Kerk, welke de nationaal-socialisten wenschen, heet altijd de „romfreie deutsche Nationalkirche”) doet Rosenberg verontwaardigd uitroepen:

„Hier verheft zich voor geheel Duitschland de vraag: Beteekent Maarten Luther nog een kracht voor de toonaangevende leiding van het Protestantisme of is Ignatius van Loyola geestelijk opperhoofd der „belijdeniskerk” geworden?”

Over de eigenlijke beteekenis, welke het woord „Katholiek” hier heeft, zwijgt Rosenberg. Hij interpreteert het op zijn wijze, maakt het dienstig aan zijn booze bedoelingen.

Onkunde? Laster? Beide! Konden we zulke „theologische beschouwingen” maar met een gerust hart terzijde leggen. Helaas, zij zijn „toon-aangevend” voor een groot gedeelte van het „leidende Duitschland”.

Den volgende keer hopen we op het antwoord van Rosenberg aan zijn tegenstanders nog nader in te gaan.

A.

B. t. B.

UIT DE HISTORIE

Kuyperiana.

II.

(Ons Kuyper-Nummer trok de aandacht, niet het minst door het laatste artikel „Kuyperiana”. Het naar voren brengen van verscheidene minder bekende momenten bleek velen te boeien. We willen daarom in onze gewone rubrieken nog even vervolgen. Redactie.)

Natuurlijk werd „De Heraut” van club-vorming, van het verwekken van richtingen en partijen beschuldigd. Men leze in No. 350 (7-9-34):

„Alle aanklacht en alle beschuldiging van wie of wat zijde ook komend, als zou „De Heraut” er naar streven om zekere club te verheerlijken, voor zekere partij te ijveren, en het ééne deel van Gods kinderen tegen het andere op te zetten, werpen we dan ook met diepe grieving in ons hart zeer verre van ons,

hiermee openlijk betuigende, dat wie zoo iets van ons rondvertelt, ons, o, zoo volstrekt miakent, en ganschelijk niets verstaat van ons bedoelen.”

Tegen twee felle, telkens herhaalde grieven heeft Kuyper zijn lievelings-organen meermalen moeten verdedigen.

Men leze de voor bijna zestig jaar geschreven, maar toch zeer actueel klinkende woorden, uit het nummer van 8 December 1870:

Er bestaat een grief tegen ons blad, waarop eens voorgelegd dient geantwoord te worden.

Men duidt het ons namelijk euvel, dat „in een weekblad, voor de ooren van een tot oordeelen, zoo het dan heet, onbevoegd publiek, geschillen ter sprake komen, die tusschen de mannen van wetenschap op wetenschappelijk terrein behooren beslecht te worden.”

De mannen, die deze grief uitten, waren natuurlijk weer de irenische broeders!

Uitvoerig bespreekt Dr. Kuyper de kwestie.

Hij wijst er voor alles op, dat de Gereformeerde Kerken nooit iets wilden weten van „een schare, die de wet niet kent”. In leer en belijdenis hebben de leden, zelf in het Woord Gods thuis en geestelijk verlicht, recht van meespreken. Ze zijn zelfs bevoegd tot rechtspraak over doctoren in de godgeleerdheid.

De belijdenis der gemeente is immers alleen gebonden aan het duidelijke, verstaanbare Woord Gods en stoort zich niet aan „menschen woord, noch in den hiërarchischen, noch in den pretentius-wetenschappelijken vorm:

De Gereformeerde Kerk belijdt diensgevolge krasweg, dat de „wijsheid des kruises”, die zij belijdt, in het oog der mannen van wetenschappen d.w.a.s. heid is en moet zijn, en dat ze desniettemin, ja, juist deswege, de heilige roeping heeft, om dat Woord Gods, naar de in spraak des Geestes en niet naar de tegen spraak der geesten, in volle kracht en ongeschonden te bewaren.

Waaruit derhalve, indien nog iets onder menschen vast zal staan, dit o.i. wel axiomatisch en zeer klaarlijk blijkt, dat de irenische heeren, die ten deze tegen ons appél op de gemeente in verzet komen, volstrektelijk en ten eenenmale met het grondbeginsel der Gereformeerde Kerk in strijd handelen, en dat wat wij deden, niets dan stille onderwerping inhield aan wat het Gereformeerde kerkbeginsel eischt.

En wat nog meer zegt, met aan deze traditiën der Gereformeerde Kerk getrouw te blijven, hielden we ook ten deze het spoor, dat naar den wille Gods is.

Dit maken we niet op uit eigen gevoelens en bevindingen; waaraan we niets hechten; maar uit Gods Woord.

Immers, de profeten van Israël treden steeds ten aanhooren van de gemeente zoo tegen de priesters als tegen de raadslieden der kroon op, en aanzelen geen oogenblik om zelfs quaestien van ingewikkeld politiek aard voor de ooren des volks te behandelen en zonder verbloemen den priesterstand aan te klagen bij het Israël Gods.

Jezus heeft, ditzelfde voetspoor drukkend, geen aparte vergadering met geleerde rabbijnen belegd, maar steeds openlijk, op de straten, langs de stranden, in den tempel, dat vriend en vijand het hooren kon, voor de ooren der gemeente, die herders en leeraars van Israël op hun dolingen gewozen en de ingewikkeldste vraagstukken den volke voorgelegd.

En de apostelen dachten er zoo weinig aan „in een wetenschappelijk hoekje” de levensquaestien der gemeente buiten haar om af te handelen, dat ze veelvuldig niet schroomden openlijk, ten aanhooren van het publiek, elkander te bestraffen, en voor de ooren der gemeente waarschuwd tegen ketterij bij leeraars en gemeentehoofden.

Van dat „wetenschappelijk” afdoen der zaken derhalve schijn noch schaduw, en nog veel minder het minste spoor van eenige valsche camaraderie, die om den „collega” toch maar te sparen, het kan aanzien dat men Gods heiligheden al minder spaart en daardoor feitelijk toont, geen wachtwoord te zijn die onmiddellijk bast en aanslaat, gelijk de profeet het uitdrukt, zoodra men zijn heer te na komt.

Dienovereenkomstig zijn de eerste getuigen des Heeren dan ook niet begonnen met een wetenschappelijke bestrijding der heidensche en Joodsche priesters, maar ze hebben de levensvragen die op het spel stonden, rechtstreeks tot de schare gebracht om eerst daarna tot wetenschappelijk verweer te komen.

Zijn evenzoo de Arianeische en Pelagische dwalingen niet onder de portieken der geleerden uitgestreden, maar op de markt, onder het volk, dat ieder er zich bij interesseerde en er over meesprak.

Zijn op geheel dezelfde wijze de Waldenzen en Huasieten niet begonnen met geleerde discipelen, maar hebben ze voor de ooren des volks en de vierschaar der gemeente de heilige dingen bij hun naam genoemd.

En hebben onze Hervormers eindelijk, in geen anderen geest, nooit met Erasmusiaansche hoogheid het volk gemenen, maar zijn en de voorloopers der Hervormers en de Hervormers zelf met hun meesterlijke pleidooien altijd tot het volk zelf en tot hun vorsten en edelen gegaan, om eerst daarna als de quaestie zulver begon te staan en het leven gered was, alsnu naar den eisch van rhetoriek te disputeren.

En haast zouden we er bijvoegen, zoo gaat en moet het gaan bij elke beweging, kerkelijk of niet kerkelijk, waarbij een leidende gedachte in het spel is.

De wetenschap is er om het leven en niet het leven om de wetenschap. Dus gaat het leven altijd voor en mag de wetenschap nederig achteraan komen, om het leven te begrijpen.

Telkens komt Dr. Kuyper op deze grief terug. Men leze b.v. „De Heraut” Nos 255, 256, 257, 259.

(Wordt vervolgd.)

C. V.

DE PERSSCHOUWING

Prof. Hepp over en op „glad ijs”.

Zooals men weet, heeft Prof. Greijdanus op de kerkrechtelijke beschouwingen, die Dr. M. Bouwman in zijn proefschrift ten beste gegeven had, uitvoerig critiek geöfend. Die critiek kwam niet voort uit lust, doch uit plicht: zijn n.l. de kerkrechtelijke beschouwingen van Dr. Bouwman juist, dan heeft niet alleen Rutgers Sr., pleitbezorger der doeleantie, voor een groot gedeelte op beslissende punten in een critiek tijdsgewricht verkeerde leiding gegeven aan de gereformeerden, en..... aan Dr. A. Kuyper, dien we dezer dagen, althans in een deel der pers, ook als kerkhervormer hebben herdacht, maar dan is er ook weer een steentje losgewerkt in de „g a n g b a r e” gereformeerde kerkbeschouwingen.

Men zou verwachten, dat Prof. Hepp, die ter synode over „gangbare” beschouwingen zich nog al bezorgd gemaakt heeft, en die ook al in betrekking tot de kerkkwestie oorspronkelijkheidszieken en deformatoren aan het opsporen is, wel heel scherp zou nagaan, wie in de argumentatie gelijk had: Prof. Greijdanus, dan wel Dr. Bouwman. Vooral, omdat de kwestie van het recht der plaatselijke kerk, van haar zelfstandigheid, en van de herkomst der ambtsbevoegdheid, rechtstreeks samenhangt met het vraagstuk van de pluriformiteit der kerk.

Maar Prof. Hepp stelde ook nu teleur. In plaats van of nauwkeurig te toetsen, of anders te zwijgen, sprak hij van twee „polen” in het kerkrecht, waar Prof. Greijdanus van een „ja” of „neen” gewaagde, en schreef voorts een zinnetje, waarover Prof. Greijdanus, na uitvoerige bespreking der argumenten, die over en weer ingebracht zijn, in „De Bazuin” aldus zich uitlaat:

Van een objectieve weergave en zuivere interpretatie van Voetius' voorstellingen (in Dr. M. Bouwman's boek, K. S.) kan aldus moeilijk gesproken worden. Zulke proeven van redeneering en vertolking zijn daartoe te bedenkelijk.

En deze aangewezen constructies en Voetius-interpretaties raken fundamentele punten ter zake van Voetius' denkbeelden en leeringen, in deze dissertatie van Dr. M. Bouwman behandeld.

Eigenaardig doet hij zulken stand van zaken aan het schrijven van Prof. Dr. V. Hepp in verband met deze dissertatie en de discussie er over: „Daarom hebben we de voorlichting van specialisten nodig. Niet-vakmannen zullen verstandig doen zich hier niet op glad ijs te wagen”, „Credo” van 8 Oct. j.l. Geeft Prof. Hepp ons daarmee niet een éclatant voorbeeld van lijnrechte tegenspraak tusschen doen en zeggen op hetzelfde oogenblik? Blijft hij zich niet zelf op glad ijs te wagen? Of komt onder deze omstandigheden in zijne woorden wel eenige vakkundigheid aan het licht, en vereischte kennis van zaken, die recht zouden geven tot zoo grootvaderlijk-goedmoedige censuur en raadgeving? Kunnen we niet juist ook aan dit geval zien, waartoe opvolging van dezen averechtschen raad, om maar zonder eigen onderzoek en oordeel, dergelijke voorlichting van specialisten als leidraad van handelen aan te nemen, ons zou kunnen voeren? Dr. A. Kuyper Sr. is terecht van eenen anderen geest gebleken, en heeft door woord en daad ons wel wat anders geleerd, dan dat we maar zonder meer zouden prijzen en in praktijk brengen, wat „vakmannen” ons gelieven voor te stellen en komen aanbevelen, en dan dat we de zaken maar aan een paar specialisten of vakgeleerden ter beslissing zouden overlaten.

En geeft Prof. Hepp geen nieuw bewijs van de meening, zelf boven eigen raad aan anderen verheven te zijn, wanneer hij schrijft: „Men kent de bewering, dat in 1926 onze kerken een kerkrechtelijke zwenking hebben gemaakt”, ondanks ook de vakman van zijn eigen blad zegt: „Deze kentering van gevoelens is duidelijk aan te wijzen bij Dr. H. H. Kuyper. Nog in 1923 („Heraut” 6 Mei '23) beantwoordt Kuyper de vraag of een classis een kerkeraad mag afzetten in ontkennenden zin, met een beroep op Voetius Pol. Eccl., t. I, p. 266 ss.”. Dr. M. Bouwman, Voetius over het gezag der Synoden, blz. 7.

„Grootvaderlijk-goedmoedig”, een zeer welwillende typeering van Prof. Hepps schrijffrant, in zijn apologie van sommige deformeerende gevoelens, en in zijn goedkeuren van prijsgeving van „gangbare opvattingen”, in gevallen, waarin hij zichzelf of eigen medewerkers betrokken ziet. Men zou hier denken willen aan wat Dr. W. W. Meynen schreef in „Dordtsche Kerkbode”, toen hij Prof. Hepps orgaan aankondigde:

Hij zal niet licht verkeerde voorstellingen trachten goed te praten, omdat degenen, die deze verkeerde voorstellingen bestrijden, hem niet „liggen”.

Dit „omdat” zal bij Dr. Meynen wel geen der andere pers-broeders willen aanklagen van bewuste onoprechtheid; wij vermoeden, dat het bij Dr. Meynen beteekent „doordat”, en van de redacteuren, die hem niet „liggen”, de bedoeling dus onbesproken wil laten; al is het dan ook door Dr. Meynen verkeerd uitgedrukt. Leggen we Dr. M.'s woorden goed uit, dan blijkt dus zijn opmerking een slag in de lucht, niet alleen tegenover andere, doch ook ten aanzien van dezen hem wel „liggenden” redacteur. Voor het overige zouden we het op prijs stellen, als voortaan Dr. Meynen maar precies zegt, wie hij eventueel op 't oog heeft, en waarop hij doelt. Wij voor ons herinneren ons, dat we nog steeds antwoord van hem wachten ter zake van wat we aan zijn adres schreven in ons nummer van 13 Nov. '36, onder den titel: „De Synode en het lidmaatschap van N.S.B. en C.D.U.”. Ik meen, dat Dr. Meynen toen zelf een voorstelling wilde

aannemelijk
der synode u

Een
Van

In de rubri
antwoord van
van de bij o
leurstellend t
dit moesten
gemeen Week
dus van het i
gezonden. Da
lend antwoord

Men heri
van Mr. v.
— de afdo
in een aco
onjuistheid
naar een b
van Dr. v.
Ned. Chr.
onder d
waarin
argument
hoegena
land w.
Mr. v. H
v. d. Vaarl
le, of in
uitgave is
Ze, of zi
zoals die
door hem
feiten — w
Volgens het
geantwoord:

Hooggeac
Inderdaa
kaboemi va
brochure o
uitgave van
boekje is i
Holland, i
door Nenar
verstand z
moedelijk
Vaderland”
gaande has
uitgeverijen
dacht v
handel
heb ik geer
boeken aan
heeft daar
noodig. Ma
dan „uitgev
mijn boekje
„De Banier
leidend was.
Thans het
van der Vaar

„Wat Uw
mijn inzich
na afsluiter
dekt, kan
heb het g
grondig me
bezig houd
ontwikkel
afteekende
moedijk on
pers ontvan
telegramme
pondenien
nen bij voor
om het Dui
een groote
Hun berich
stemming;
Wij hebben
spreken; da
„Duitsche”
en het zou
zijn. Wij ze
wat positief
deze jaren,
betrouwba
bare te zijn
onjuist te r
lukkig dat
litici den k
socialistisc
jectiviteit
onderdrukt,
naar men
wordt duch
staaltje ma
bureau van
te praten c
aanzetie, d
grootste leu
den bof da
von Schirac
er met de
bij de groen
schoten was
sprek. Zelfs
van zijn be
Het is ée
getijdelijk
mijn broche
„De Banier
leurstellend”
en dat voorz
toch op:

Maar wat
De schr.